

2019-11-15

4781-2019

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar - Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34)

Er beteckning Fö2019/00661/RS

Länsstyrelsen i Blekinge (Länsstyrelsen) ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag, vissa förslag behöver dock utredas ytterligare för att den effekt som önskas ska kunna uppnås. Det finns ett stort behov av att stärka möjligheterna att tillvarata totalförsvarets intressen och att tydliggöra att totalförsvaret är en angelägenhet för samhällets aktörer.

Sammanfattning

Länsstyrelsen *tillstyrker* förslaget att totalförsvarets intressen ska beaktas inför överlåtelse och upplåtelse av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Förslaget att ett mindre antal länsstyrelser ska bli kontrollmyndighet är relevant, men lagstiftaren bör avvakta med att utpeka vilka dessa länsstyrelser ska vara. Det krävs också riktlinjer för att processer och bedömningar ska bli rättssäkra.

Länsstyrelsen *tillstyrker* förslaget att tydliggöra kommuners och regioners ansvar för att beakta totalförsvarets krav. För att uppnå önskad effekt måste emellertid förutsättningarna för detta klargöras ytterligare.

Länsstyrelsen delar uppfattningen att länsstyrelserna även fortsatt bör bevaka totalförsvarets frågor i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen anser dock inte att förslaget om förändringar i 3 kap. respektive 11 kap. i plan- och bygglagen är tillräckligt utrett och *avstyrker* detta.

Införande av statligt kontrollsystem

Länsstyrelsen anser att det är ett bra förslag att införa en ny lag som innebär att totalförsvarets intressen ska beaktas inför överlåtelse och upplåtelse av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret.

Förslaget att ett mindre antal länsstyrelser ska vara granskningsmyndighet är också relevant med tanke på den kompetens som kommer krävas och en förväntat låg ärendemängd. Det är dock mindre lämpligt att redan nu utpeka fyra specifika länsstyrelser för att hantera granskningsuppgiften. Granskningsuppdraget enligt den i utredningen föreslagna lagen bör följa utfallet av den pågående utredningen ”Ansvar, ledning och

2019-11-15

4781-2019

samordning inom civilt försvar, Dir. 2019:79). Den utredningen har ännu inte redovisat sina förslag.

För att ovan nämnda förslag ska få önskad effekt är också två förutsättningar avgörande:

För det första kommer det behövas klara riktlinjer och bedömningsgrunder för granskningsmyndighetens arbete. Länsstyrelsen anser att betänkandets förslag är otydligt gällande vad granskningsmyndighetens arbete ska bestå i, vilket kan leda till att bedömningsgrunderna skiljer sig åt i olika delar av landet. Utredningen utvecklar inte detta tillräckligt. Processer, bedömningsunderlag och beslut måste vara tydliga och likartade i hela landet, både för rättssäkerhet och för totalförsvarsplaneringens kvalitet.

För det andra måste resurser följa med det tillkommande uppdraget. Allt fler uppgifter läggs på länsstyrelsernas arbete med totalförsvarsplanering. Detta kommer att utgöra ytterligare en arbetsuppgift, som innebär ett stort ansvar och dessutom kommer kräva ytterligare anslag och kompetenstillförsel.

Införande av en generell skyldighet i lag för kommuner och landsting att beakta totalförsvaret krav i sin verksamhet m.m.

I utredningen föreslås att såväl lag och förordning om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraextraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) kompletteras med att samtliga kommuner och regioner att ”i sin verksamhet beakta totalförsvarets krav...” Dessutom föreslås att samråd med länsstyrelsen införs ”Kommuner och landsting ska vid behov samråda med länsstyrelsen i frågor av betydelse för totalförsvaret”.

Länsstyrelsen anser att det är bra att det införs ett lagstadgat ansvar för kommuner och regioner att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet. För att uppnå önskad effekt måste emellertid förutsättningarna för detta bättre klargöras. Tydligt stödmaterial och vägledning samt inte minst resurser. Kommuner och regioner behöver få förutsättningar att bygga upp god kunskap om totalförsvaret och måste också ha förutsättningar för att kunna utföra ålagda uppgifter. Detta behöver tydliggöras genom kommande överenskommelser om kommunernas arbete med civilt försvar.

I det perspektivet är förordningens föreslagna skrivning ”vid behov samråda” också alltför diffus. Förslagsvis kan ”vid behov” strykas vilket resulterar i den något precisare formuleringen ”kommuner och regioner ska samråda med länsstyrelsen i frågor av betydelse för totalförsvaret”. En skarpare skrivning minskar risken för misstag på området samt ökar och stärker det regionala arbetet med förberedelser och planering inför höjd beredskap.

2019-11-15

4781-2019

Fysisk planering – utökad möjlighet för staten att tillvarata totalförsvarets intressen

Det finns ett behov av att i högre grad säkerställa att totalförsvarets behov uppmärksammas i den fysiska planeringen. Därför är det bra att totalförsvaret blir tydligare i samhällets fysiska planering.

I utredningen framförs förslag om förändringar i 3 kap. respektive 11 kap. plan- och bygglagen (2020:900), PBL, om att länsstyrelsen bör kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses.

Länsstyrelsen anser inte att förslaget om förändringar i ovan nämnda kapitel i plan- och bygglagen är tillräckligt utrett och avstyrker detta. Det är oklart hur bedömningar ska göras och det framgår inte om t.ex. ett allmänt intresse (totalförsvaret) ska kunna väga tyngre än ett riksintresse. Det omkullkastar planeringssystemet där riksintressen har en särställning gentemot andra allmänna intressen enligt PBL.

Trots vad som nyss nämnts vill länsstyrelsen poängtera att det är mycket viktigt att bevaka frågorna gällande totalförsvaret i fysisk planering. Intressekonflikter som kan uppstå mellan statens befogenheter och det kommunala självstyret kräver distinkta regler för att tolkningskonflikter inte ska uppstå.

Övrigt

Avslutningsvis anser Länsstyrelsen sammantaget att de förslag som tillstyrks kommer att innebära positiva drivkrafter i det återupptagna arbetet med planeringen av totalförsvaret. Att totalförsvaret har varit vilande i många år har dock inneburit att den breda förståelsen för processer, rutiner och bedömningar inte längre finns. Att tydliggöra syften och riktlinjer är därför särskilt viktigt i det uppstartsskede totalförvarsplaneringen fortfarande befinner sig i.

De som medverkat i remissvaret

Beslut om remissvar har fattats av avdelningschef tillika chefsjurist Caroline Oredsson med handläggare krisberedskap Martin Scheutz som föredragande. Medverkande har också varit funktionschef tillika försvarsdirektör Malin Lind Mattsson och planarkitekt Carina Burelius.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.